

Türkiye’de 2050 Yılına Yönelik Öğretmen Yetiştirme Programlarına İlişkin Senaryolar

DOI: 10.26466/opus.865457

*

Metin Aşçı* - Temel Topal** - Remzi Yıldırım***

* Dr. Öğr. Üyesi, Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Manisa/Türkiye

E-Posta: okan_metin@hotmail.com

ORCID: [0000-0002-2526-0437](https://orcid.org/0000-0002-2526-0437)

** Dr. Öğr. Üyesi, Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Giresun/Türkiye

E-Posta: temeltopal@hotmail.com

ORCID: [0000-0002-6210-816X](https://orcid.org/0000-0002-6210-816X)

*** Öğr. Gör. Dr, Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Manisa/Türkiye

E-Posta: yildirimremzi@hotmail.com

ORCID: [0000-0002-6918-5416](https://orcid.org/0000-0002-6918-5416)

Öz

Ülkelerin öğretmen yetiştirme politika ve uygulamalarını analitik yaklaşım çerçevesinde planlamaları kritik önem taşımaktadır. Her ülke, genel anaçları ve felsefesi doğrultusunda yetiştirmek istediği öğretmen adaylarını ve gereksinim duyduğu öğretmen profilini tasarladığı eğitim programları aracılığı ile uygulamalarına yansıtılmaktadır. Söz konusu noktadan hareketle bu araştırmada, dünyadaki değişim ve eğilimler göz önünde tutularak gelecek 30 yıl içinde Türkiye’deki öğretmen yetiştirme programlarına ilişkin senaryolar oluşturulmuştur. Oluşturulan senaryolar, 2018-2019 bahar döneminde Giresun Üniversitesi ve Manisa Celal Bayar Üniversitesi eğitim fakültelerinde görev yapan 20 öğretim üyesi (senaryo grubu) ile yapılan görüşmeler sonucu elde edilen veriler doğrultusunda tasarlanmıştır. Elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından içerik analizine tabi tutulmuş ve olası öğretmen yetiştirme programlarına ilişkin senaryolar örüntülenmiştir. Oluşturulan senaryolarda, öğretmen yetiştirme programlarının sürelerinin uzaması, teknoloji kullanımının yoğunlaşması ve dil öğreniminin önem kazanması gibi dünya ile bütünleşmeye dönük noktalar ön plana çıkmıştır. Ayrıca, gelecek 30 yıl içinde uygulamaya yönelik ve karşılaştırmalı eğitim alanındaki derslere öğretmen yetiştirme programlarında daha fazla yer verileceği öngörüsü de dikkat çekicidir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen yetiştirme, Eğitim senaryoları, Eğitim programı.

Teacher Training for the Year 2050 in Turkey Scenarios for the Curricula

*

Abstract

It is critical that countries plan their teacher training policies and practices within the framework of an analytical approach. Every country reflects the teacher candidates it wants to train in line with its general goals and philosophy, and the teacher profile it needs, through the training curricula it designs. In this study from said point of view, the world changes and trends scenarios were created for the teacher training curricula in Turkey over the next 30 years in mind. The scenarios created were designed in line with the data obtained as a result of interviews with 20 faculty members (scenario group) working at Giresun University and Manisa Celal Bayar University education faculties in the spring term of 2018-2019. The data obtained were subjected to content analysis by the researchers and scenarios regarding possible teacher training curricula were patterned. In the scenarios created, points towards integration with the world such as the prolongation of teacher training curricula, the intensification of the use of technology and the importance of language learning came to the fore. It is also striking that in the next 30 years, teacher training curricula will include more courses in practical and comparative education.

Keywords: *Teacher training, Educational scenarios, Curriculum.*

Giriş

Küreselleşen dünyada tüm alanlarda yaşanan hızlı değişim süreci özellikle Avrupa ülkelerinde olmak üzere gelişmekte olan ülkelerde de eğitim ve öğretmen yetiştirme sistemlerinde kendini göstermektedir. Dünya genelinde eğitim bilimindeki gelişmelerin öğretmen eğitime yansımaları yeni boyutlar kazanarak devam etmekte ve eğitime duyulan gereksinim sürekli artmaktadır. Bu durum, Türkiye için de geçerliliğini korumakta, her geçen gün eğitimin önemi daha iyi anlaşılmakta ve bu alana yönelik yatırımlar artarak devam etmektedir. Türkiye, tüm öğretim düzeylerindeki okullaşma oranı ve öğretim sürelerini büyük ölçüde artırarak bu alanda önemli yol almıştır. Ancak, gelişmiş ülkelerden nitelik ve nicelik olarak yine de uzaktadır. Özellikle öğretmen yetiştirme sisteminde bütünüyle sistematik bir yapıya ulaşamamıştır. Bu belirsizliğin yansıması olarak zaman zaman alan dışından atamaların gerçekleştiği, bu durumun da öğretmenlik mesleğinin nitelik ve saygınlığına zarar verdiği görülmektedir. Söz konusu uygulama aynı zamanda öğretimin kalitesini de düşürmektedir. Ural (2011, s.220), öğretmenlik eğitiminin toplumsal olduğu kadar öğretmenlik mesleği açısından bireysel bir konu olarak da görülmesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, mesleği seçen her adayın eğitimin amaçlarına ulaşması için gerekli katkıyı sağlamasının öğretmen adayının iş doyumunu yüksek ve mutlu bir çalışma yaşamı sürdürmesine katkı sağlayacağına vurgu yapmaktadır.

Öğretmen eğitimini tümüyle üniversite düzeyine çıkarmaya yönelik ilk önemli girişim olan 1739 sayılı “Milli Eğitim Temel Kanunu” 14 Haziran 1973 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu kanun, hangi öğretim kademesinde olursa olsun bütün öğretmenlerin yükseköğrenim görmelerini öngörmektedir (Akyüz, 2019, s.383). Öğretmen yetiştirmenin üniversitelere devredilmesinden sonra YÖK, programlar üzerinde önemli değişiklikler yapmıştır. 1997’de gerçekleşen ve “yeniden yapılanma” adıyla anılan değişiklikle öğretmen eğitiminin yapı, program, öğretim elemanları ve Milli Eğitim Bakanlığı ile ilişkiler açısından yeniden düzenlenmesi yoluna gidilmiştir. Bu süreç, öğretmen yetiştirme lisans programlarının YÖK tarafından 2006’da tekrar güncellenmesi ile devam etmiş ve yeni program 2006-2007 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanmıştır. Bu güncelleme ile fakültelere, programın yaklaşık % 30’u oranında yeni dersler belirleme yetkisi verilerek esnek bir yapı oluşturulması hedeflenmiştir (Yüksel, 2011, s.59-64). Öğretmen yetiştir-

tirme programları son olarak 2018’de güncellenerek uygulanmaya başlanmıştır.

Türkiye’de öğretmen olabilmek için bütün öğretmen adaylarının lisans öğrenimi sonunda Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) girerek yeterli puanı almaları gerekmektedir. Son yıllarda KPSS puanına ek olarak mülakat sınavı da atanma kriterleri arasına girmiştir. Kısakürek (2005, s.54), öğretmenliğe atamada KPSS puanının yanında fakülte genel akademik not ortalamasının da dikkate alınması gerektiğine dikkat çekmektedir.

Türkiye’de öğretmenlik, birçok gelişmiş ülkenin aksine daimi statüde bir meslektir. Japonya’da öğretmen eğitimi üniversitelerde, fakültelerde ve öğretmen okullarında verilmektedir. Öğretmenler, “Eğitim Personeli Sertifika Kanunu”nda belirtilen ilgili sertifikaya sahip olmak zorundadır. “Eğitim Kurulu” tarafından verilen standart, özel ve geçici olmak üzere üç çeşit sertifika bulunmaktadır. Standart sertifikayı öğretmen yaşamı boyunca kullanabilirken, özel sertifika on yıllık süre için geçerlidir. Geçici sertifikalar ise üç yıllık süre için geçerlidir ve standart sertifikalı bir öğretmenin yokluğunda bu kişilere başvurulur. Japonya’da yasalar, öğretmenlerin sürekli gelişimini sağlamakta, öğretmenler idari heyetler tarafından mesleki yeterliklerini ve sosyal yönlerini geliştirmeleri için üniversitelere, araştırma kurumlarına ve özel kuruluşlara gönderilmektedir. Bu eğitimler, öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinin karşılanması amacıyla periyodik aralıklarla yapılmaktadır (Liman, 2010, s.28).

İrlanda’da öğretmenler, maaş alarak göreve başlamadan önce bir yıl boyunca staj döneminden geçerler. Bu dönemde öğretmenler, müfettişler tarafından izlenerek değerlendirilir ve yeterli olup olmadıklarına karar verilir. İlköğretim öğretmen eğitiminin süresi genelde 3 yıldır. Felsefe, tarih ve sosyoloji gibi alanlarda üniversite personelinin gözetiminde program içeriğini sunma ve uygulama gibi etkinlikler için süre 4 yıla çıkabilmektedir. Ortaöğretim öğretmen eğitimi de 3 veya 4 yıl süren bir lisans eğitimini kapsamaktadır. Bu programda genel olarak psikoloji, sosyoloji gibi temel disiplinler ile mikro öğretim gibi teknik ve eğitici çalışmalar yer almaktadır. Ortaöğretim öğretmenleri, ilköğretim öğretmenlerinden farklı olarak bir konuya ilişkin uzmanlaşmaktadırlar. Ortaöğretim öğretmenleri de ilköğretim öğretmenlerinde olduğu gibi göreve başlamadan önce bir yıl süren staj döneminden geçerek (Aslan, 2010, s.97-98) öğretmen olarak atanırlar.

Amerika’da öğretmen olabilmek için en az 4 yıllık bir fakülte bitirmiş olmak, okul müdürlüğü yapabilmek için ise yüksek lisans veya doktora derecesine sahip olma zorunluluğu bulunmaktadır. Fransa’da öğretmen olabilmek için de öncelikle öğretmen eğitimi yapan yükseköğretim kurumlarından mezun olmak gerekmektedir. Mezun olan adaylar, girdikleri sınavda başarılı olduklarında 1 yıl süre ile denenmekte ve bu süreci başarı ile geçen adaylar öğretmen olarak atanmaktadır. Almanya’da ise okul öncesi dışındaki tüm öğretmenlerin eğitimi yükseköğretim kurumlarında yapılmaktadır. Öğretmen adayları, mezuniyet sonrası 2 aşamalı devlet sınavına girerek öğretmen olarak atanma hakkı kazanmaktadır (Özer ve Duran, 2018, s.343-344). İngiltere’de ise öğretmen eğitiminde 3 ya da 4 yıllık lisans programları yanında, lisans sonrasında 36 haftalık sertifika programları da bulunmaktadır. Genelde dal öğretmenleri, alan eğitimi üzerine 36 haftadan oluşan sertifika programlarından, sınıf öğretmenleri ise 4 yıllık lisans programı mezunlarından seçilmektedir (Yakar, 2015, s.268).

Türkiye’de son yıllarda öğretmenlik mesleğine atanma kriterlerine yüksek lisans derecesine sahip olma koşulunun eklenmesi gerektiğine ilişkin öngörülerin arttığı görülmektedir. Ayrıca atanma kriterleri arasında bulunan KPSS puanının yanı sıra yapılmakta olan mülakat (sözlü) sınavının öğretmenlik lisans eğitimi öncesine (adayların seçim süreci) alınması önerisi de gündemdeki yerini korumaktadır. Türkiye, gelecekte öğretmenliğin daimi statüden çıktığı, belirli aralıklarla öğretmenlerin mesleki performans ve öğretim becerilerini ölçen sınavlarla öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sürdürmelerinin yasal zorunluluk altına alındığı bir ülke olmaya aday görünmektedir.

Ülkelerin yetişmiş insan gücü sermayesini oluşturmada dolayısıyla ekonomik ve toplumsal gelişimlerinde işlevsel bir araç olarak kabul edilen eğitimin planlı ve programlı etkinliklerden oluşma gerekliliği bu alandaki paydaşları ilgilendiren önemli bir konudur. Ülkeler, eğitim aracılığı ile belirledikleri hedeflere ulaşmak ve gereksinim duydukları birey profiline ulaşmak istemektedirler. Bu durum da planlama yapmayı zorunlu hale getirmektedir. Bu aşamada planlama, mevcut durumu analiz etme ve geleceği tasarlama olarak ele alınabilir.

Ülkeler, eğitim ile ilgili geleceğe yönelik planlamalarını kurumsal alanda oluşturdukları komisyonlar tarafından ulusal çapta hayata geçirebilirken, OECD/CERI tarafından yürütülen çok uluslu araştırmaların bir parçası da

olabilmektedirler. Geleceğin Okulları (Schooling for Tomorrow) projesinin ilk ayağının 2001 yılında hazırlanan raporunda, 20 yıl içinde okul kavramının alabileceği olası şekiller hazırlanan senaryolar eşliğinde ortaya konulmuştur. Bu rapora göre okullar, 20 yıl içinde hala bürokratik yapıdan kurtulamayacak ve bilişim teknolojilerinin kullanımının artmasına rağmen temel yapılarında herhangi bir değişiklik göstermeyeceklerdir. Ayrıca, okullara ayrılan bütçede herhangi bir artışın gözlenmeyeceği ve yerel finans kaynaklarının daha fazla önem kazanacağı yönünde senaryolar oluşturulmuştur. Aynı rapor doğrultusunda hazırlanan bir diğer senaryo ise önümüzdeki 20 yıl içinde okulların bilgi aktaran konumlarının ötesine geçerek, toplumsal yapının devamı için gerekli olan farklılıklara saygı duyan, yeniliklere açık birey tipini yetiştirmeye yönecekleri şeklindedir. Kendilerini mesleklerine adanmış öğretmenler ve öğrenme eyleminin gerçekleşebilmesi için gereken tüm fiziksel koşulların sağlandığı donanımlı okulların bu senaryonun birer parçası ([http://www.oecd.org/data OECD/35391.pdf](http://www.oecd.org/data/OECD/35391.pdf)) olacağı öngörülmektedir. Görüldüğü üzere OECD/CERI'nin üye ülkelerde yönettiği bu senaryo çalışmalarının genel amacı, eğitim sistemlerinin ve buna bağlı politika ve uygulamaların gelecekte alabileceği olası durumları makro düzeyde analiz etmeye çalışmaktır. Mikro anlamda ise bir bilim dalında gelecekte oluşabilecek yenilikleri, mevcut durumdan yola çıkarak ve dünyadaki gelişmeler paralelinde kestirmeyi hedeflemektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Türkiye'de öğretmen yetiştirme programlarına ilişkin gelecek 30 yıl içinde gerçekleşmesi öngörülen değişimlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada ele alınan kritik noktalar, Türkiye'de 30 yıl içinde öğretmen yetiştirme programlarında öngörülen değişimler olarak belirlenmiştir.

Yöntem

Genel anlamda senaryo çalışmalarında izlenmesi gereken dört aşama; problemin ortaya konulması ve çerçevesinin çizilmesi, kritik konuların ve eğilimlerin tanımlanması, eğilimlerin değerlendirilmesi (senaryonun hazırlanma-

sı) ve senaryonun paylaşılması (İversen, 2005) aşamalarıdır. Araştırma, sözü edilen bu dört aşama üzerine şekillendirilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, konusu gereği nitel özellik taşımaktadır. Araştırmada, nitel araştırma örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminde amaç, göreli olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile belirlenen ve 2018-2019 bahar döneminde Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan 20 öğretim üyesi ile görüşme yapılmıştır. Bu öğretim üyelerinin 2’si Prof. Dr., 8’si Doç. Dr., 10’u da Dr. Öğr. Üyesi unvanına sahiptir. Görüşme yapılan bu iki farklı eğitim fakültesinde görev yapan öğretim üyeleri senaryo grubunu oluşturmuş, araştırma bu grubun görüşleri doğrultusunda şekillenmiştir.

Verilerin toplanması ve analizi

Araştırmada kullanılan veriler, senaryo grubu ile yüz yüze yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Görüşmeler sırasında alternatif sorulardan yararlanılmış ve görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt edilmiştir. Elde edilen nitel veriler, araştırmacılar tarafından temalar ve kritik noktalar etrafında özetlenip anlamlandırılmıştır.

Bulgular

Senaryo grubundan elde edilen veriler doğrultusunda tasarlanan ve önümüzdeki 30 yıl içinde Türkiye’deki öğretmen yetiştirme programlarının olası değişimine ilişkin öne çıkan senaryoların ele alındığı bu bölümde, özellikle öğretmen yetiştirme programlarının süresi, kimler tarafından finanse edileceği, programdaki hangi alanların daha ön plana çıkacağı ve hangi öğretim ortamlarına yer verileceği temaları dikkat çekmektedir.

Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Programlarına İlişkin Olası Senaryolar: Türkiye’de gelecek 30 yıllık süreçte öğretmen yetiştirme programlarının süresinin artış göstereceği ve lisans programlarının en az 5 yıla çıkacağı öngörülmektedir. Bu 5 yılın son yılı tüm zamanlı olarak okullarda staj dönemi olarak geçirilirken, lisans programlarının ilk 2 yılı ağırlıklı olarak teorik derslere ayrılıp 3. ve 4. yıllarda ise daha çok uygulamalı dersler ağırlık kazanacaktır. Pedagojik formasyon derslerinin tümünün lisans eğitiminin içinde verileceği ve alan fark etmeksizin öğretmen yetiştirme programlarının sadece lisans eğitimi ile sınırlı kalmayıp üstün beceri ve yeterlik gerektiren bu mesleğe geçişte yüksek lisans eğitimi de öğretmen adaylarından istenecektir. Bugün geçerli olan 4 yıllık modelin yerini, 5+2 modeline bırakacağı ve yüksek lisans programlarında öğretmen adaylarından öğretmenlik mesleğine ilişkin problemlerin çözümüne yönelik bilimsel araştırmalar yapmaları istenecektir. Araştırma kapsamında görüşlerini belirten senaryo grubunun tamamı, gelecek 30 yıl içinde öğretmen yetiştirme programlarının süresinin arttırılacağı ve uygulamaya daha fazla ağırlık verileceği görüşünde birleşmişlerdir.

Senaryo grubunun tamamı, öğretmen yetiştirme programlarında bir paradigma değişikliği olacağını ve “öğretme” kavramından “öğrenme” kavramına geçiş olacağını belirtmektedir. Programların, sınırları belirlenmiş bilgi yığınlarının öğrencilere aktarılması yerine, öğrencilerin öğrenme profilleri ve hızlarını dikkate alarak uygun öğrenme ortamlarının sağlanması paradigması üzerine yapılandırılacağı öngörülmektedir.

Ortaya atılan öngörülerden biri de yapılandırmacı yaklaşımı benimsemiş Türkiye’de öğretmen yetiştirme programlarının yönetiminin sadece devlet tarafından değil, özel kurum ve şirketlerin de söz sahibi olduğu bir modelle sürdürüleceğidir. Bu öngörüğü ortaya koyan uzmanlar, öğretmen yetiştirme programlarını uygulayan kurumların özelleştirilmesi gerektiği ve devletin bu süreçte devletçilik ilkesinden sıyrılıp kontrol edici bir rol üstleneceğine işaret etmektedirler. Diğer taraftan az sayıdaki uzmanın öngörüsü ise bu süreç içinde öğretmen yetiştirme programlarının mevcut haliyle devlet tarafından yönetilmeye devam edeceği, ancak merkezi bir sistemden çıkarılıp daha yerel yönetimlere bırakılacağı yönündedir. Kısaca, Türkiye’deki öğretmen yetiştirme süreci merkezi yapıdan çıkarak merkeziyetçi olmayan bir yapıya dönüşecektir. Bu değişim de öğretmen yetiştiren kurumların kendi gereksinimleri doğrultusunda programlar hazırlaması ve uygulaması süre-

cini beraberinde getirecektir. Senaryo grubunun yarısı, özel ve vakıf üniversitelerinin öğretmen yetiştirme alanında devlet üniversiteleri karşısında daha da güçleneceğini, bu duruma bağlı oluşacak yarışmacı ortamın da öğretmen eğitiminin niteliğini artıracığını öne sürmektedir.

Senaryo grubunun büyük bir çoğunluğu, önümüzdeki 30 yıl içinde Türkiye’de öğretmen yetiştirmenin yüz yüze eğitimden çok, uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirileceği görüşünü taşımaktadır. Söz konusu görüşün, 2020 yılının hemen hemen tamamını etkileyen Covid-19 pandemi sürecinde her düzeydeki eğitim sürecine ve öğretmen yetiştirme alanlarına ağırlıklı olarak yansımış olması dikkat çekici bir öngörüdür. Bu duruma paralel olarak, bilişim teknolojilerinin öğretmen yetiştirme programlarının değişmez bir parçası olacağı, öğretimin dijitalleşmesi ve bireyselleştirilmesinin gerçekleşeceği öngörülmektedir. Senaryo grubunun, sanal okul uygulamaları ve yapay zekanın öğretmen yetiştirme programlarında yer alması gibi noktalara da vurgu yaptığı görülmektedir. Ayrıca, Adobe, Google Zoom ve Google Classroom gibi uygulamaların öğretmen yetiştirme sürecinde yoğun olarak kullanılacağı öngörülmektedir. Diğer taraftan, öğretmen yetiştirme programlarının ve öğretim süreçlerinin teknoloji tabanlı olarak dizayn edileceği de uzmanların öngörülleri arasındadır. Senaryo grubunun büyük bir çoğunluğu, mevcut öğretmen yetiştirme programlarındaki nispeten basit teknoloji kullanımına ilişkin derslerin yerini, daha gelişmiş teknoloji kullanımını gerektiren derslere bırakacağı ve dijitalleşmiş öğretim uygulamalarına geçileceği görüşünü taşımaktadır.

Senaryo grubunun tamamı, öğretmen yetiştirme programlarında bazı alanların ön plana çıkacağı görüşünü taşımaktadır. Senaryo grubu, fen bilimleri alanındaki bazı derslerin (fizik, kimya) programlarda yoğun olarak yer alacağı ve robotik kodlama ile iletişim becerilerini artıran derslere daha fazla ağırlık verileceğini öngörmektedir. Senaryo grubu, 2050 yılına kadar olan süreçte öğretmen yetiştirme programlarındaki en büyük değişikliklerden birinin dil eğitiminde olacağını düşünmektedir. Öğretmen adayları özellikle Avrupa Birliği eğitim programlarına etkin bir şekilde katılacak ve yürütülen ortak projelerde yer alabileceklerdir. Bundan dolayı Türkiye’deki öğretmen yetiştirme programlarının değerlendirme ve geliştirme aşamasında dil öğretiminin önemi üzerinde durulacak, ikinci hatta üçüncü dil öğretimine ilişkin çağdaş uygulamalar hazırlanan programlara yansıtılacaktır. Mevcut programda ele alınan yabancı dil derslerinin (İngilizce, Almanca ve

Fransızca) yanı sıra seçmeli olarak diğer Avrupa dillerinin öğretimi de önem kazanacaktır.

Senaryo grubu, 21. yüzyılın ortalarından itibaren toplumsal değer ve tutumların hızla şekil değiştireceği bir dönemin yaşanacağını öngörmektedir. Bu dönemde, toplumsal ve ahlaki değerlerin hızla değişmesinden kaynaklanabilecek psikolojik sorunlara karşı koyabilecek donanımlı öğretmen adaylarının yetiştirilmesi önem kazanacak ve öğretmen yetiştirme programlarında rehberlik ve bireyi tanıma alanındaki derslerin önemi artacaktır. Senaryo grubunun yaklaşık 1/3'ü 2050 Türkiye'inde öğretmen adaylarının, öğrencilerin yalnızlıklarını ve psikolojik durumlarını analiz edebilecek nitelikte yetiştirilmesinin önemine vurgu yapmaktadır. Başarmanın tek hedef olmadığı, başarıya giden yolun etik kavramından sapma göstermemesi gerektiğine işaret eden uzmanlar, etik ve insan hakları gibi alanların da giderek önem kazanacağını belirtmişlerdir. Avrupa Birliğine giriş sürecini tamamlamış olacak olan Türkiye'de, öğretmen yetiştirme programlarında "Karşılaştırmalı Eğitim" alanına daha fazla ağırlık verileceği ve yapılan çalışmalardan elde edilen verilerin Milli Eğitim Bakanlığı ve öğretmen yetiştirme alanındaki uzmanlarla paylaşılacağı da senaryo grubunun öngörülleri arasındadır.

Senaryo grubunda yer alan uzmanların bir kısmı, gelecekteki öğretmen yetiştirme programlarının tek bir disiplinde uzmanlaşmayı amaçlayan programlar olmaktan daha çok, disiplinlerarası (inter-disipliner) ya da çok disiplinli (multi-disipliner) anlayışa uygun olarak tasarlanacağı görüşünü taşımaktadır. Belirtilen bu programların hazırlanması aşamasında paydaşların etkilerinin her geçen gün artacağı ve öğretmen adaylarının çok disiplinli anlayışa uygun olarak yetiştirilecekleri de uzmanların öngördüğü olası senaryolar arasında yer almaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Senaryo grubundan sağlanan veriler doğrultusunda tasarlanan ve Türkiye'deki öğretmen yetiştirme programlarının 2050'li yıllardaki durumunu öngörmeye ilişkin senaryolarda ortak bazı noktaların varlığı tespit edilmiştir. Öğretmen yetiştirme programlarının 2050'li yıllardaki durumunu bugünden kestirmeye yönelik bu senaryo çalışmasının sonucunda, öncelikle programların dayandığı felsefe ve paradigmalarda ciddi değişiklikler olaca-

ğı ortaya çıkmıştır. Bilgiyi depolayan, ezberleyen bireyler yerine sahip oldukları bilgiyi karşılaştıkları problem durumlarına uygulayabilen, projeler üretebilen, dünya vatandaşları ile yeterlik açısından rekabete girebilen ve kendi ayakları üzerinde durabilen bireyler yetiştirilmesinin önemi vurgulanmıştır. Bu sonuç; Hergüner (1998), Dikkaya ve Özyakışır (2006) ile Ergün (2015) tarafından dikkat çekilen gelişmelerle paralellik göstermektedir.

Türkiye’de öğretmen yetiştirme alanında gerçekleşmesi beklenen olası senaryolarda uzmanların görüş birliğinde oldukları önemli bir nokta da öğretmen yetiştirme programlarının süresinin 4 yıldan 5 veya 6 yıla çıkacağı görüşüdür. Avrupa’daki bazı ülkelerde uygulanan 4+2 sisteminin 2050 Türkiye’inde öğretmen yetiştirme programlarına yansıtacağı, özellikle Fransa’da uygulanan lisans artı yüksek lisans modelinin bir benzerinin oluşacağına ilişkin görüşün ağırlık kazandığı görülmektedir. Öğretmenlik mesleğine ilişkin yeterliklerin her geçen gün artması nedeniyle 4 yıllık sürecin staj uygulamaları da düşünüldüğünde yeterli olmadığı görüşü ön plana çıkmaktadır. Bu sonuç, Akdemir (2013), Aykaç, Kabaran ve Bilgin (2014) tarafından sözü edilen öğretmen yetiştirme programlarının süresine ilişkin görüşlerle benzerlik göstermektedir.

Öğretmen yetiştirme programlarında temel bilim derslerinin ve özellikle de dil öğretiminin büyük bir önem kazanacağı öngörüsü, senaryo grubunun görüş birliğinde olduğu bir diğer noktadır. Öğretmen yetiştirme programlarındaki mevcut yabancı dil derslerine diğer Avrupa dillerinin de eklenmesi noktasında görüş birliği sağlanmıştır. Öğretmen yetiştirme programlarındaki öğrencilerin Avrupa Birliği eğitim programlarına daha etkin olarak katılımının yanında, öğrenci ve öğretim elemanı değişim programlarının verimliliği açısından dil öğretiminin önemi açıkça ortaya konmuştur. Bu görüş, Avrupa Birliği Bakanlar Komitesinin 1998’de yaptığı toplantının sonuç bildirgesinde belirtildiği üzere üye ve aday ülkelerin bütün eğitim kademelerinde öğrenilecek dilleri çeşitlendirmek ve dil öğrenmek için esnek yaklaşım kullanarak her düzeyde programlar açılmasını öngören öneriyi destekler niteliktedir.

Senaryo grubunun büyük bir çoğunluğu, eğitimin uzaktan ve online şekilde gerçekleştirilmesinin 2050’li yıllardaki öğretmen yetiştirme programları için de olası bir model olarak karşımıza çıkabileceğini öne sürmektedir. Söz konusu uygulama, 2020 yılının hemen hemen tamamını etkileyen Covid-19 pandemi sürecinde pratiklerimize ağırlıklı bir şekilde girmiş, her

düzeydeki öğretim ve öğretmen yetiştirme programlarında yoğun olarak adından söz ettirmiştir. Uzaktan eğitim alanında yapılan çalışmalar (Rasi- nen, 2003, Odyakmaz, 2004), bilgi ve iletişim teknolojilerini etkili ve verimli kullanmak için gerekli becerilerin ancak profesyonel bir anlayış çerçevesin- de ömür boyu sürdürülecek bir eğitim seferberliğiyle elde edilebileceğinin altını çizmekte ve öğretmen yetiştirme programlarında bilgisayar ve inter- net kullanımının ağırlıklı olarak ele alınmasının önemine dikkat çekmekte- dirler. Bugünkü durumdan hareketle dünyadaki ve Türkiye'deki eğilimler genel olarak değerlendirildiğinde, senaryo grubunun öngörülerinin dikkat çekici ve değerli olduğu görülmektedir. Bir kuşağın en az 25-30 yıl içinde yetiştiği eğitim sürecinin, öncelikle planlı ve programlı olma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu sürecin, geleceğe yönelik kestirimler ışığında karşılaşılabi- leceği olası sorunlarını bugünden belirlemek ve çözüm önerilerini tasarla- mak kritik önem taşımaktadır. Küreselleşen dünyaya uyum sağlayabilecek öğretmenlerin yetiştirilmesi için programların nasıl tasarlanıp hangi beceri- lerle donatılması gerektiğine dikkat çekmeyi amaçlayan bu senaryolarda verilen mesajlar, Türkiye'nin 2050'li yıllarda uygulayacağı olası öğretmen yetiştirme programlarının özelliklerine dönük güçlü ipuçları vermektedir.

EXTENDED ABSTRACT

**Teacher Training for the Year 2050 in Turkey
Scenarios for the Curricula**

*

Metin Aşçı- Temel Topal- Remzi Yıldırım

Celal Bayar University -Giresun University- Celal Bayar University

The rapid change process seen in all areas of life in the globalizing world has also been reflected in teacher education, and this situation has revealed new searches in teacher training systems. Education is the leading force in the development process of nations, and the efficiency of this power depends largely on the success of teachers who are the implementers of curriculum. In this respect, teacher training is among the priority issues that every country gives importance to. Turkey is a country that has done all teacher training curricula in the higher education level. These programs are updated in the light of national and international developments, and it is aimed to increase the qualifications of the human profile to be trained. Besides the undergraduate education of prospective teachers to become teachers in Turkey are required to get enough points for the Public Personnel Selection Examination from. In addition to this score in recent years, the interview exam has also been included in the appointment criteria. The teaching profession is a permanent status in Turkey. However, Turkey's future permanent status out of the teacher, seems poised to become a country that is under a legal obligation to maintain certain intervals teachers' professional performance and professional development of teachers teaching skills with exams that measure.

Purpose of the Research

This research, concerning the future of teacher training curricula in Turkey aims to determine the changes predicted to occur in 30 years. The main objective of the research discussed at critical points is determined as the envisaged changes in the teacher training curricula in 30 years in Turkey.

Method

This research is based on the stages of presenting and framing the problem, defining critical issues and trends, evaluating trends (preparing the scenario) and sharing the scenario.

Research Model

This research is qualitative in terms of its subject. In the study, the maximum diversity sampling method, one of the qualitative research sampling methods, was used.

Collection and Analysis of Data

The data used in the study were collected through face-to-face, non-structured interviews with the scenario group. During the interviews, alternative questions were used and the interviews were recorded with a tape recorder. The qualitative data obtained were summarized and interpreted by the researchers around themes and critical points.

Discussion and Result

In Turkey, the future will increase the duration of teacher training curricula and degree programs in the 30 years period is expected to rise to at least 5 years. While the last year of these 5 years is spent as an internship period in schools, the first 2 years of undergraduate programs will be devoted to theoretical courses, and in the 3rd and 4th years, more applied courses will be concentrated.

The whole of the scenario group states that there will be a paradigm change in teacher training curricula and there will be a transition from the concept of "teaching" to the concept of "learning".

One of the predictions put forward the constructive approach adopted in Turkey, not only by the management of the state teacher training curricula is whether a sustainable model of private owned institutions and companies mentioned. Half of the scenario group suggests that private and foundation universities will become stronger in the field of teacher training compared

to state universities, and that the competitive environment that will arise due to this situation will increase the quality of teacher education.

A majority of the scenario group, the next 30 years in Turkey in the face of teacher training rather than education, is of the opinion it will be carried out through distance education. In parallel with this situation, it is predicted that information technologies will be an indispensable part of teacher training curricula, and digitalization and individualization of teaching will take place. It is seen that the scenario group also emphasizes the points such as virtual school applications and the inclusion of artificial intelligence in teacher training curricula. The majority of the scenario group is of the opinion that the relatively simple technology use lessons in existing teacher training curricula will be replaced by lessons that require more advanced technology and digitalized teaching practices will be adopted.

The whole of the scenario group is of the opinion that some areas will come to the fore in teacher training curricula. The scenario group predicts that some courses in the field of science (physics, chemistry) will take place intensively in the programs, and more emphasis will be given to the courses that increase communication skills with robotic coding. The scenario group also thinks that, until 2050, one of the biggest changes in teacher training curricula will be in language education.

A great majority of the scenario group suggests that the realization of education remotely and online may be a possible model for teacher training curricula in the 2050s. The application in question has heavily entered our practices during the Covid-19 pandemic process, which affected almost the entire year of 2020, and has been mentioned extensively in education and teacher training curricula at all levels.

When moving from the current situation and trends in the world in general in Turkey are evaluated, it appears that the scenario of what the group is remarkable and valuable. Designed how the program for the training of teachers to adapt to the globalized world message given in these scenarios aiming to which attention should be equipped with skills, Turkey’s serve properties facing strong hints of possible teacher training curricula to be implemented in 2050 and later years.

Kaynakça/Referances

- Akdemir, A. S. (2013). Türkiye’de öğretmen yetiştirme programlarının tarihçesi ve sorunları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish*, 8(12), 15-28.
- Akyüz, Y. (2019). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem.
- Aslan, Ö. (2010). İrlanda’nın eğitim sistemi. *Gelecek için eğitim* (Ed: Ö. Demirel). 85-102. Ankara: Pegem.
- Aykaç, N., Kabarın, H. ve Bilgin, H. (2014). Türkiye’de ve bazı Avrupa ülkelerindeki öğretmen yetiştirme uygulamalarının karşılaştırılması olarak incelenmesi (Almanya, Finlandiya, Fransa, İngiltere ve Türkiye Örneği). *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish*, 9(3), 279-292.
- Dikkaya, M. ve Özyakışır, D. (2006). Küreselleşme ve bilgi toplumu: *Eğitimin küreselleşmesi ve neo-liberal politikaların etkileri*. *Uluslararası İlişkiler*, 3(9), 151-172.
- Ergün, M. (2015). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Pegem.
- Hergüner, G. (1998). 21. yüzyılda eğitimcileri eğitimi ve okul düzeni. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(15), 287-294.
- Iversen, J. S. (2005). Futures thinking methodologies- options relevant for “schooling for tomorrow”. Knowledge Bank. *Better Policies for Better Lives*, 6, 1-14.
- Kısakürek, M. A. (2005). *Öğretmen yetiştirmede kalite sorunları çalıştayı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Liman, F. (2010). Japon eğitim sistemi. *Gelecek için eğitim* (Ed: Ö. Demirel), 17-35. Ankara: Pegem.
- Odyakmaz, N. (2004). Bilgi teknolojileri, küreselleşme ve kalkınma. <http://www.dtm.gov.tr/dtmadmin/upload/EAD/TanitimKoordinasyonDb/bilgi.doc> 17.06. 2020’de alınmıştır.
- OECD/CERI Directorate for Education. (2008). Schooling for tomorrow - tools for futures thinking. <http://www.oecd./documents/42/0,3343,en26491111,00.html> 7.07.2020’de alınmıştır.
- Özer, B. ve Duran, V. (2018). Öğretmen atama kriterleri. *Öğretmen yetiştirme sistemimiz* (Ed: M. Ergün, B. Oral ve T. Yazar). 337-359. Ankara: Pegem.

- Rasinen, A. (2003). An analysis of the technology education curriculum of six countries. *Journal of Technology Education*, 15(1), 31-47.
- Ural, A. (2011). Öğretmenlik eğitimine ilişkin bir model önerisi. *Türkiye’de öğretmen yetiştirme* (Ed: S. A. Kilimci). 209-221. Ankara: Pegem.
- Yakar, A. (2015). İngiltere eğitim sistemi. *Karşılaştırmalı eğitim* (Ed: A. Türkoğlu). 245-276. Ankara: Anı.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yüksel, S. (2011). *Türk üniversitelerinde eğitim fakülteleri ve öğretmen yetiştirme*. Ankara: Pegem.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Aşçı, M., Topal, T. ve Yıldırım, R. (2021 Türkiye’de 2050 yılına yönelik öğretmen yetiştirme programlarına ilişkin senaryolar. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 5099-5115. DOI:10.26466/opus.865457.